

Egy lépéssel előrébb

Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Történelemtudományi Intézete és Doktori Iskolája május 12-én elfogadta a “Hogyan tovább?” című dokumentumot, amiben síkra szálltak az egyetemi autonómia teljes körű helyreállítása, a Hankó-Takaró-féle/ a korábbi oktatási kormányzat által kezdeményezett tanárképzési gyakorlat/pilot program felülvizsgálata, és az akadémiai szabadság, a tudományos minőség és teljesítmény elveinek érvényesítése mellett. A reform-elképzeléseket tartalmazó javaslat nagy figyelmet keltett az egyetemen belül és a szélesebb, országos nyilvánosságban is.

Az átfogó javaslatcsomag vitájára 2026. június 4-én került sor. A konstruktív légkörű megbeszélés kezdetén az egyetem rektora hangsúlyozta az egyetem és a főegyházmegye nyitottságát a javaslatok megvitatására és tovább gondolására és kiemelte az egyetemi autonómia helyreállítására vonatkozó javaslatok fontosságát.

Rainer M. János vitaindító bevezetőjében kiemelte: “A józan ész uralma, mentes a szélsőségektől. A magyar autokrata rezsim másfél évtizede nem törekedett semmiféle egyensúlyra, szembement a józan ész elveivel, viszont kizárólagosságra törekedett az élet minden területén. Identitások közötti választásra próbált rábírní emberek – a többszörös identitások posztmodern korában. Ennek vége – s erre éppen az egyetem polgársága zömét adó fiatal generáció mondott érzelemdús nemet. (...) A *Hogyan tovább...* viszont egy együtt gondolkodó közösség műve; politikája nem irányul egyébre, mint saját *politeiánk* létrehozására. Az egyetem a tudás köztársasága, szervezeti/működési rendje – alkotmányunk; a fennállóhoz képest az alkotmány fundamentális módosítását kezdeményezzük. Éppen nem felforgatás a célunk, hanem a jog békés és kiegyensúlyozó uralmának megvalósítása.” Röviden áttekintve a fenntartóváltás óta eltelt félévtized működési nehézségeit, autonómiahiányból kialakult konfliktusait, az új külső feltételekre is figyelemmel egy új kezdetet javasolt, ami megteremti a fenntartó és az egyetem egyenrangúságon és akadémiai szabadságon alapuló partneri viszonyát.

Ennek jegyében, ezt követően három, tárgyyszerű és konkrét javaslatokat is tartalmazó felszólalás hangzott el a történész munkacsoport részéről. Az elsőben Pap József kiemelte, hogy a jelenlegi SZMR olyan többlet-jogokat biztosít a fenntartónak az akadémiai és a pénzügyi kérdésekben, ami egyszerre sérti az egyetemi autonómiát, megnehezíti az egyetem működését és beleütközik az európai szabályozásba, a magyar alaptörvénybe és a vonatkozó egyházi, egyházjogi előírásokba is. A jogellenes állapot mielőbbi felszámolását sürgetve, javaslatot tett egy különbizottság felállításág javaslatára, ami legkésőbb 2026. augusztus 31-ig újra fogalmazza/kidolgozza az SZMR-t, megszüntetve a törvénytelen állapotokat és beépíti az autonómia garanciáit. A második felszólalásban Kristóf Ilona adott kritikus áttekintést a 2024-ben indított, két éves ún. Pilot-tanárképzési program belső ellentmondásairól, következetlenségeiről, az ennek bevezetésével együtt járó, felesleges

többletterhelésről és javaslatot tett, arra, hogy az egyetem vezetése jelezze ezeket az ágazatirányítás felé, illetve az egyetem vezetése hívja össze a szakfelelősöket a tanárképzéssel kapcsolatos kérdések részletes megvitatására.

A harmadik felszólalásban Valuch Tibor felhívta a figyelmet arra, hogy szerencsére, egyértelműen véget ért az elmúlt másfél évtized kórosan tudás és tudományellenes, tudomány, oktatás és felsőoktatáspolitikai gyakorlata, ami újra lehetővé teszi a tudományos minőség és teljesítmény elv középpontba állítását, s így valóban új kezdetet jelent. Ebben a helyzetben, határozott elképzeléseken alapuló, realista egyetemi vízió és átgondolt tudományos stratégia kialakításával lehet sikeressé és modellértékűvé tenni az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemet, mind oktatási mind kutatási szempontból. Ennek érdekében nyolc pontból álló javaslat csomagot fogalmazott meg a tudományos teljesítmény ösztönzése, és az ehhez szükséges intézményi és szervezeti változások bevezetésére.

Ezt követően hosszú vita bontakozott ki, amiben az egyetemi vezetés és a professzori tanács tagjai foglalmazták meg észrevételeiket az egyetemi autonómia, az akadémiai szabadság, a tanárképzés és a tudományos teljesítményösztönzés kapcsán. A felszólalók támogatták az egyetemi autonómia garanciális újra szabályozását, a tanárképzés korszerűsítését és azokat a javaslatokat, amelyek a tudományos minőség ethosszá alakítását szolgálják.

A vitában felmerült a nyilvánosság kérdésköre, a hozzászólások kiemelték a belső nyilvánosság megerősítésének a fontosságát, azt, hogy egy jól működő egyetemnek nincs takargatnivalója a sajtó előtt. Nagy hangsúly kapott, az hogy törekedni kell az egyetem politikai semlegességének az újrateremtésére, ami nem lehet gátja a közügyekben való aktív szerepvállalásnak, ám sem az egyetem vezetői, sem munkatársai nem vehetnek egyetemi minőségükben részt politikai párt kampányában, ahogy ezt több egyetemi vezető is megtette a közelmúltban, mert az súlyos etikai vétséget jelent.

A vita másik szakaszában élesen vetődtek fel a közelmúlt belső egyetemi konfliktusai, többek között a Hankó Balázs-Takaró Mihály fémjelezte felsőoktatási irányítás túlterjeszkedése, az egyetemi vezetésbe történő beavatkozási kísérletei, Takaró Mihály kirekesztő, antiszemita megnyilvánulásai az EKKE-én, amelyek az egyetemi autonómia súlyos megsértését jelentették. Az egyetem rektora egy erre vonatkozó közvetlen kérdésre válaszolva kijelentette, hogy az egyetemen nem lehet helye semmiféle kirekesztő megnyilvánulásnak.

A vita végül a megfogalmazott javaslatokról szóló szavazással zárult. Az ezt megelőző, nagy figyelmet keltő, személyes hangú zárófelszólalásában Pap József mutatott rá, mennyire kiszolgáltatott helyzetbe hozta a tudomány és az egyetem világát a magyar autokrata rezsím másfél évtizedes hatalmi gyakorlata. A múlt feldolgozását pedig nem lehet anélkül elvégezni, hogy személyes szerepünket, felelősségünket ne tisztázzuk.

A vita lezárása során az EKKE Professzori Tanácsa egyhangú szavazással úgy döntött, hogy ad hoc bizottságot állít fel, amelynek feladata, hogy 2026 augusztus 31-ig kidolgozza az egyetem új Szervezeti és Működési Rendjét, különös tekintettel az egyetemi autonómia érvényesítésére. Egy tartózkodás mellett támogatta a tanárképzési program felülvizsgálatára, korrekciójára vonatkozó javaslatokat és konkrét intézkedéseket s egyhangúan támogatta a tudományos minőség és teljesítmény elv gyakorlati megvalósulására vonatkozó javaslatokat. Egyetértett a Professzori Tanács azzal is, hogy az elkészülő javaslatokat az egyetem oktatói, dolgozói és hallgatói fórumokon vitassák meg.

A Professzori Tanács mai vitájával és döntéseivel az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, az egyházi intézmények közül elsőként, egy lépéssel közelebb került az egyetemi autonómia és az akadémiai szabadság helyreállításához.